

Dr. ŠAĆIR SIKIRIĆ

SINTAKTIČKE FUNKCIJE ARAPSKIH PRIJEDLOGA¹

Arapski jezik se rado izražava glagolskom rečenicom, a obilje glagolskih vrsta s promjenom oblika i značenja, kao i gramatička i sintaktička gipkost iz glagola izvedenih imena (nomina deverbalia), daju tom jeziku naročiti elasticitet i bogatstvo u načinu izražavanja misli. Kao što je među promjenljivim riječima najvažniji glagol, tako opet prijedlog od svih čestica tj. nepromjenljivih riječi ima najveću vrijednost, jer se pomoću ove čestice izražavaju odnosi u kojima se događa glagolska radnja.

Kao i srpskohrvatski tako i arapski prijedlozi prvobitno izražavaju lokalne odnose, a tek kasnije temporalne i idealne, koji proizlaze iz lokalnih.² Kad prijedlog ima mjesno značenje, onda pokazuje kretanje iz nekog, sa nekog ili od nekog mjesta, kretanje do nekog mjesta, u neko mjesto ili prema njemu.³ Ako ima temporalno značenje, izražava početak, svršetak ili trajanje radnje, stanja ili bivanja. Osim mjesta i vremena prijedlozi mogu značiti uzrok, svrhu, društvo, pripadanje, rastavu, način, zamjenu, sredstvo, oprečnost i dr.

U srpskohrvatskom jeziku, kako je poznato, iza prijedloga može stajati svaki padež osim nominativa i vokativa. Neki od prijedloga slažu se samo s jednim padežom, na pr. »bez« s genitivom, drugi s dva, na pr. »s« s genitivom i instrumentalom, a neki opet s tri padeža, kao »u« s genitivom akuzativom i lokativom. Promjena padeža, razumije se, povlači za sobom i promjenu u značenju, kao u primjerima: U nejaka nema ni rođaka, Svi u jedan glas povikaše, To se govori u šali.

U arapskom jeziku iza prijedloga uvijek ime stoji u genitivu, pa se stoga prijedlozi i zovu حُرُوفُ الْمَبْرُورِ ili حُرُوفُ الْمَبْرُورَةِ ili الْجَبْرَاءُ ili حُرُوفُ الْمُفْعُولِ ili حُرُوفُ الْإِضَائَةِ tj. »čestice koje privlače« (zahtijevaju) genitiv koji se zove الْمَجْرُورُ ili الْمَفْعُولُ.⁴ Razna značenja prijedloga, kao i to da jedan prijedlog može uzeti značenje drugoga, mnogo doprinose bogatstvu u izražajnim mogućnostima arapskog jezika.

¹ Ovaj rad treba da posluži kao gradivo za obradu arapske sintakse. Nije mi poznato da je u najnovije doba o ovoj temi šta napisano.

² T. Meretić, Gramatika hrvatskog ili srpskog jezika, § 240, Caspəri — Müller, Arabische Grammatik, str. 255.

³ Ibid., str. 256.

⁴ سَمِيَتْ بِذَلِكَ لِأَنَّ وَصْفَهَا أَنْ تَفْعِي بِمَا فِي الْأَسْمَاءِ إِلَى الْأَفْعَالِ Zovu se tako, jer su konstruisani da spajaju glagol s imenom. Ez-Zamahšari, Elmufassal, str. 131.

Arapski prijedlozi se dijele na prave i na izvedene iz imenica, premda su i pravi imeničkog porijekla. Arapski gramatičari samo prave smatraju prijedlozima, a druge uzimaju kao imenice koje stoje u genitivnoj vezi sa slijedećim imenom.

D) Pravi prijedlozi

§-1 Prijedlog مِنْ može značiti:

1) Prostor ili vrijeme u kome se događa glagolska radnja i to:

a) početak (الْإِنْتِدَاءُ) u prostoru ili vremenu pa odgovara srpskohrvatskom prijedlogu »od«, »iz« ili »sa«. Kad označuje početak u prostoru, obično stoji uz glagole koji znače:

rastati se	riješiti se	plašiti se
udaljiti (se)	čuvati (se)	spriječiti
otići	pobjeći	zaštititi i sl.

Primjeri: كَرَجَ مِنْ بَلَدِنَا *Krenuo je iz našeg grada;* يَتَرَلُّ مِنَ السَّمَاءِ *Pada s neba;* رَأَيْتُهُ مِنْ ذَلِكَ الْمَوْجِعِ *Vidio sam ga s toga mjesta;* هَرَبَ مِنَ الذَّبَابِ وَوَقَعَ فِي الْجُبِّ *Pobjegao je od medvjeda i pao u rupu* (Poslovice u značenju naše: »Hajde Todore sa zla na gore«); أَلَيْسَ مِنَ الْعِلْمِ مِمَّنْ يَنْجِي مِنْ جَمِيعِ الشَّدَائِدِ *Nauka je tvrđava koja štiti od svih nevolja;* سَبَّحْتُكَ يَا رَبِّ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْطَّبِيعِ *Sprečava mu ulazak;* قَطَرْنَا مِنَ الْمَطَرِ إِلَى الْبَيْتِ *Pratila nas je kiša od petka do petka;* مِنَ الصَّبَاحِ إِلَى الْمَسَاءِ *Od jutra do mraka;* وَقْتُ التَّعَلُّمِ مِنَ الْمَهْدِ إِلَى الْحَدِيدِ *Vrijeme učenja je od kolijevke do groba;* كَرَجَ مِنْ وَقْتِهِ (سَاعَتِهِ) *Krenuo je istog časa (trenutka).*

b) mjesto na pitanje »gdje?«, kao na pr. أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ *Pokažite mi šta su oni stvorili na zemlji?* (Kuran XXXV, 40);

c) mjesto na pitanje »odakle?«, kao دَخَلَ مِنَ الْبَابِ *Unišao je na vrata;*

d) vrijeme na pitanje »kada?«, na pr. مِنَ اللَّيْلِ *obnoć;* مِنَ الصَّبَاحِ *izjutra;*

e) zamjenu te ima značenje srpskohrv. prijedloga »mjesto«, الْكَبَدَلُ, na pr. أَرَضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ *Da li ste vi odabrali ovozemaljski mjesto zagrobnog života?!* (Kuran IX, 40). Ovome spada i fraza هَذَا رَجُلٌ حَسْبُكَ مِنْ رَجُلٍ *Ovo je čovjek koji ti može zamijeniti svakog drugog.*

2) Uzrok (الْكَتْمِيلُ), na pr. يُغْضِي حَيَاءً وَيُغْضَى مِنْ مَهَابَتِهِ *On preda se gleda od štida, a drugi (prea njim) preda se gledaju iz strahopoštovanja* (Farazdak); مَسَاءَ حَطِيئَاتِهِمْ *A ovo je* ذَلِكَ مِنْ نَبَأِ جَاءَ فِي *zbog vijesti koja mi je stigla* (Taabbata Šarran); رَبِّ يَوْمَ بَكَيتُ مِنْهُ قَلْبًا *Bilo je dana zbog kojih (na koje) sam plakao, a sutradan sam za njima plakao;* يَبْكُونَ مِنْ حَذَرِ الْعَذَابِ فَعَمُودًا *Klečeći plaču zbog straha od kazne* (Kusajjir).

U ovom slučaju ovaj prijedlog dolazi naročito uz glagol koji izražava unutrašnja raspoloženja, kao تَمَجَّجْنَا مِنْ ذَلِكَ نَأْيَةَ الْعَجَبِ *Tome smo se jako začudili;* فَصَبَّحْتُ الْعَجَبَ بِمَا رَأَيْتُ *Jako sam se začudio onome što sam vidio.*

⁵ Abdul-Latif ibn Jusuf el-Ansâri, Mugnil-lebib an kutubil-eârîb, Kairo 1328 po H.

Kada **بِن** ima kauzalno značenje, može se pojačati i česticom **أَجْبَل**, na pr. *سَمَوٌ زَبُو تُوَا أُوَا ذَلِكُ كَتَبْنَا عَلَيَّ مَوْلَاةً* *Samo zbog toga propisali smo ovim (ljudima)* (Kuran V, 35)⁶.

3) Udaljenost od neke osobe, stvari ili mjesta, osobito poslije riječi koje označuju blizinu, kao što su: **دَنَا** i **قَرِبَ** »biti blizu« **قَرِيبٌ** *blizak*, na pr. *قَرِيبَ الْعَدُوِّ مَاءً* *Neprijatelj nam se je približio*; *هُوَ قَرِيبٌ مِنِّي* *On je blizu mene*; *وَأَقَامَ الْمُشْرِكُونَ قَرِيبًا مِن شَيْبٍ* *Idolopoklonici su tu ostali blizu mjesec* (Ibn Hišām III, 238); *فَتَرَكُوا فِي ظِلِّ شَجَرَةٍ قَرِيبًا مِنْهُ* *Otsjeli su u sjeni nekog stabla blizu njega (kaludera)* (Ibn Hišām I str. 195); *فَدَقَّقْتُ مِنْهُ* *Približio sam mu se*.

U slučaju da spomenuti glagoli znače »približiti se«, onda iza njih stoji prijedlog **إِلَى** ili **بِن**, kao **الْمَدِينَةِ إِلَى (بِن) دَنَا** *Približili smo se gradu*;⁷ **أَدْنَى مِنِّي** *Približi mi se!*; *فَمَ أَقْبَلَ نَحْوَهُ حَتَّى إِذَا دَنَا مِنْهُ رَجَعَ مُنْتَهَبًا* *Zatim je pošao prema njemu, pa kad se približio vrati se poražen* (Ibn Hišām I, str. 318); *فَمَ سَأَلُوا أَلْمُرَا لِيَعْرِفُوا بِهَا مَتَرَاتِكَ مِنِ اللّٰهِ* *Zatim su te pitali neke stvari po kojima bi saznali tvoj položaj kod boga* (Ibn Hišām I, str. 318); *لَمَّا دَنَا مِن حَوْلِ الْمَدِينَةِ* *Kad smo se približili okolici Medine* (Ibn Hišām I, str. 438); *بَلَوِ اِيَّاهُ* *Bilo ih je blizu 40* (Ibn Hišām I, str. 366); *مَا هَذَا الْعَلَامُ مِنْكَ* *Šta je tebi ovaj dječak?* (Ibn Hišām I, str. 196).

U ovom slučaju mjesto prijedloga **إِلَى** može stajati i prijedlog **لِ**, na pr. **أَدْنَى الشَّمْسِ لِلْعُرُوبِ = دَنَا الشَّمْسِ لِلْعُرُوبِ** *Sunce se je približilo zapadu* (Muhamed ib. Manzûr, Lîsânul-arab XVIII, str. 299).

4) Razliku između dvije osobe ili stvari koje se međusobno porede (**الْفَضْلُ**), na pr. **أَيُّهَا أَجْبَلُ** *Koja razlika između tebe i tvoga brata*, **كَمْ سَبْعَةُ مِثْقَالِ الْفِضَّةِ مِنَ الذَّهَبِ** *Koliko je srebro manje vrijedno od zlata toliko je on od tebe*; **وَلَا يَسْمَعُ أَحَدٌ السَّابِقِ** *Ne zna se ko će prije umrijeti* (čest izraz u Hiljadu i jednoj noći).

Ovamo spada i **بِن** koje dolazi uz komparativ pridjeva, na pr. **أَنْتَ أَفْضَلُ مِنِّي** *Ti si bolji od mene*.⁹

Ako se osoba ili stvar sa raznih gledišta poredi sama sa sobom, iza komparativnog **بِن** stavlja se odgovarajuća lična zamjenica, kao **أَحَبُّ إِلَيْنَا مِنْهُمْ إِلَى أَنْفُسِهِمْ** *Mi ih više volimo nego oni sami sebe*; **أَنَا مِنْكُمْ عَلَى الْعَرَبِ أَخَوْفٌ مِنِّي مِنَ الْعَرَبِ عَلَيْكُمْ** *Ja smatram da ste vi opasniji Arapima negoli Arapi vama*.¹⁰

Nekad komparativ ima apsolutno značenje, pa onda stoji bez prijedloga, na pr. **أَعْلَمُ** *bog bolje zna* — veli neko kad u svoju tvrdnju nije siguran; **فَلَنْ قَوْمَهُمْ** *Njihov ih narod bolje poznaje i bolje zna ono zbog čega im prigovara* (Ibn Hišām I, str. 358).

⁶ C. M., A. Gr., str. 257, bilj. b.

⁷ Ibid., str. 257.

⁸ Sravnj Ahmed Asim, Prevod Kāmūsul Muhita I, kod riječi **الْقُرْبَانِ**

⁹ Da se izbjegne dvosmislenost komparativ od pridjeva **قَرِيبٌ** *blizak* tvori se pomoću prijedloga **إِلَى**, na pr. **وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ** *Mi smo mu bliži od (njegove) vene jugularis* (Kuran L, 18).

¹⁰ C. M., A. Gr., str. 258 bilješka.

5) Ovaj prijedlog nekad ima partitivno značenje (التَّمْيِيزُ), pa izražava odnos između dijelova i cjeline, jedinice i vrste ili individua i mnoštva, kao كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ *Mnogi ljudi*; وَمِنْ تَعْمِيزِ الْعِلْمِ تَعْمِيزُ الْكِتَابِ *Iz koga bilo razloga; Štovanje knjige spada u štovanje nauke*; الْإِنْسَانُ مُرَكَّبٌ مِنَ الْخَطِّ وَالنَّيَّانِ *Covjek je satkan od pogrešaka i zaboravi (poslovice)*; حَسْبَى نَنْفَعُوا بِأَمْ تُحِبُّونَ *Dok ne budete dijelili od onoga što volite* (Kuran III, 92); *Ti si sunce, a (ostali) vladari su zvijezde; kad se sunce pojavi, ne pokazuje se ni jedna zvijezda* (Mutenebbi); فَأَخَذَ حَفَّتَهُ مِنْ تُرَابٍ *Uzeo je pregršt zemlje* (Ibn Hišâm II, 95); قَدِيرٌ مِنْ بَيْرٍ *Varičak pšenice.*

Kada partitivno مِنْ stoji pred određenim imenom, naročito ako je to ime u pluralu, onda označuje neodređeni broj kao أَحَدٌ مِنَ الذَّائِرِ *Uzeo je nekoliko zlatnika*; بَعْضٌ مِنَ الْمَلَكَمَاءِ *Neki učenjaci*. Ako pak taj prijedlog stoji pred neodređenim imenom, onda je to ime subjekat, a predikat »ima ih« zamišlja se,¹¹ na pr. فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ *Neke od njih (životinja) idu na dvije noge* (Kuran XXIV, 45).

Ovamo spada i partitivno مِنْ koje služi da općenitost tvrdnje izričito istakne (التَّكْثِيرُ عَلَى الْمُسْمُومِ) ili ponovi (التَّكْثِيرُ عَلَى الْمُسْمُومِ). U ovom slučaju pred prijedlogom treba da stoji negativna, upitna ili pogodbena čestica, zatim da je ime koje iza prijedloga stoji u genitivu neodređeno kao subjekat imenske, odnosno kao subjekat ili objekat glagolske rečenice¹² kao مَا جَاءَ فِي مِنْ رَجُلٍ *Nije mi došao ni jedan čovjek*; (dok مَا جَاءَ فِي مِنْ رَجُلٍ *Nije mi došao jedan čovjek* — dopušta mogućnost da ih je došlo dva ili više); هَلْ تَنْسَقُطُ مِنْ *Opaziš li ti od njih ikoga?* (Kuran IXX, 99); هَلْ لَنَا مِنْ شَعْمَةٍ *Ne opadne ni jedan list da on za njega ne zna* (Kuran VI, 59); هَلْ لَنَا مِنْ شَعْمَةٍ *Da li ćemo imati kakvih zagovornika?* (Kuran VII, 52); *Ima li smisla jadikovati kod ruševina koje propadaju?* (Imruul-Kajs, muallaka);

وَمَا سَأَلْتَهُمْ عِنْدَ أَمْرٍ مِنْ خَلْقَةٍ وَإِنْ خَالَهَا تَخْفَى عَلَى النَّاسِ نَهْمٌ

Kakvu god čud ima čovjek, saznaće se, premda on smatra da je to svijetu nepoznato (Zuhajr, muallaka).

6) Nekad prijedlog مِنْ služi da objasni neku cjelinu ili riječ koja ima općenito značenje, pa nabroja pojedinosti ili osobitost, koje zajedno sa ostalim ili sama sačinjavaju tu cjelinu ili općenitost.¹³ To مِنْ se zove الْبَيَانُ, na pr. جَاءُوا كُلُّهُمْ *Došli su svi, muškarci i žene*; فَتَمَسَّحَ بِجَمِيعِ الْأَجْسَامِ الَّتِي فِي عَالَمِ الْكَوْنِ وَالْقَسَادِ مِنْ *Razmotrio je sva tijela koja postoje u svijetu gdje sve postaje i nestaje — životinje, bilje i rude*; لَا يَحْصُلُ مَقْصُودُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ *Oni neće postići svoga cilja, tj. nauke.*

Pred prijedlogom u ovom slučaju vrlo često stoji neodređena zamjenica مَنْ ko ili مَا što, na pr. فَتَأْتِيهِمْ مِنْ قَوْمٍ مِنْ قَوْمِهِمْ مِنْ قَوْمِهِمْ وَكِنَانَةٍ وَفَضَاعَةٍ *Kusajj ibn Kilâb im je doveo svoje ljude koji su bili s njim: (iz plemena) Kurejš, K'tnâne i Kudâa*

¹¹ C. M., A. Gr., str. 259, bilj. a. Mugni II, 15.

¹² C. M., A. Gr., str. 259—260, Mugni II, str. 13.

(Ibn Hišâm I, 135); *إِحْفَظْ مَا فِي الْكُتُبِ مِنَ الْقَوَاعِدِ Zapanti pravila koja su sadržana u knjigama; وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤْتِ بِكُمْ Šta vi materijalno žrtvujete, biće vam naknadeno* (Kuran II, 281); *مَهْمَا تَأْتَيْنَا بِهِ مِنْ آيَةٍ شِئْنَا نَكْذِبُهَا فَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ Što god nam čudesa pokažeš* (Kuran VII, 131).

Ovamo spada *مِنْ* koje sa svojim genitivom označava materiju od koje je neki predmet, na pr. *خَاتَمٌ مِنْ فِضَّةٍ Prsten od srebra; كَيْلٌ مِنْ ذَهَبٍ Kip od zlata; رَأَيْتُ فِي ذِيئِ سَوَارِيْنِ مِنْ ذَهَبٍ Usnio sam na svojim rukama zlatne narukvice* (Ibn Hišâm IV, 271).

7) Nekad prijedlog *مِنْ* može imati značenje jednog od sljedećih prijedloga:¹³

a) može značiti isto što i *عَنْ* »od«, »sa«, na pr. *مَنْ مَدَّ يَدَهُ فِي غَضَلَةٍ مِنْ هَذَا mj. هذا Mi smo to bili zanemarili;*

b) može imati značenje prijedloga *بِ* »sa«, na pr. *يَنْظُرُونَ مِنْ طَرَفِ حَافِيَةٍ mj. يطرفون Oni gledaju kraimice;*

c) nekad znači što i prijedlog *عَلَى* »na«, »protiv«, na pr. *وَصَرَفْنَا مِنَ الْقَوْمِ mj. على القوم Mi smo ga odbranili od tih ljudi.*

8) Ovaj prijedlog nekad nema uopće svoga značenja (الزائدة) i tada stoji pred drugim objektom glagola, koji bi inače kao bliži objekat stajao u akuzativu¹⁴, na pr. *بَاعَ قَرَسًا ili بَاعَ لَهُ قَرَسًا mj. باعهُ قَرَسًا Prodao mu je konja; زَوَّجَ ابْنَتَهُ مِنْ ابْنِ أَخِيهِ Zauzdao je svoju kćer za svoga bratića. زَوَّجَ ابْنَتَهُ مِنْ أَخِيهِ mj. زَوَّجَ ابْنَتَهُ مِنْ أَخِيهِ Udao je svoju kćer za svoga bratića.*

Isto tako ima tranzitivnih glagola koji mjesto bližeg objekta u akuzativu mogu imati dalji objekat sa prijedlogom, bez promjene u značenju, na pr. *سَمِعْتُ وَلَقَدْ سَمِعْتُ مِنَ الْحَيَاةِ وَ تَسْكَالِيفِ الْحَيَاةِ Dodijale su mi teškoće života (Zuhajr, muallaka); لَا يَجْتَاوُونَ لَوْمَةَ لَأِيْمٍ لا يَجْتَاوُونَ لَوْمَةَ لَأِيْمٍ Dodijao mi je već život i njegova dužna (Labid, muallaka); Ne boje se ničijeg prigovora (Kuran V, 57); مِ مِ مِ مِ مِ مِ Ml se bojimo našeg gospodara (Kuran LXXVI, 10); يَجْشُونَ النَّاسَ Boje se ljudi (Kuran IV, 76); يَجْشُونَ مِنَ النَّاسِ isto.*

§-2 Prijedlog *عَنْ* znači odstupanje od nekog mjesta ili udaljšavanje od neke osobe ili stvari (البعُدُ وَ الْمَجَاوِزَةُ), na pr. *لَمْ أَنْصَرِفُوا عَنْهُ Onda su se oni od njega razišli (Ibn Hišâm I, 311); فَلَيْسَ بِرَحْمَاتِ الْمَيْمَانِ الَّتِي صَبَّغَتْ عَلَيْنَا Neka nam razmakne ova brda koja su nas stijesnila (Ibn Hišâm I, 316); ذَهَبَ عَنَّا الْمَرْزُوقُ Napustila nas je brigo; تَرَحَّلَ مِنْ سَمْعَطٍ Otputovao je iz ovog zavičaja; جَاءَ مِنْ كَذَا Ja to nisam želio; سَفَّهَ تَرَالَ عَنْ قَرَسِهِ Sjahao je sa svog konja i sl.*

Ovaj prijedlog naročito dolazi:

1) Uz glagole koji znače:

bjježati	spasiti
izbjegavati	zaštiti
čuvati (se)	osloboditi
suzdržavati se	zabraniti
braniti (se)	spriječiti

kao i uz one koji znače da se za nekog nešto čini (kao boriti se, platiti i sl.), na pr. *فَلَنْ كَانَ كَمَا قَالَ قَائِلِهِمْ عَنْ قَطِيئَتَا وَ انْتَرُوا عَمَّا فِيهَا Ako je (stvar) kao što on kaže, onda se kanite bojkota protiv nas i odrecite se onog što je u njemu (listu) sadržano (Ibn*

¹³ Mugni II, str. 16

¹⁴ Akrabul-mavârid pod *بَاعَ*.

¹⁵ C. M., A. Gr., str. 261., Mugni I. str. 119 i dalje.

Hišām I, 400); وَتَهَا مِنْ الْقَوَاحِشِ *Zabranio nam je nevaljaštine* (Ibn Hišām I, 359); فَكَأَتْ إِلَيْهِ أخته لِنِكَفِهِ مِنْ زَوْجِهَا *Tada je prema njemu skočila njegova sestra da bi od njega zaštitila svoga muža* (Ibn Hišām I, 367); أَطْمَمَهُ مِنَ الْجُوعِ *Gladna ga je nahranio* (doslovno: *nahratio ga je od gladi*); كَسَاهُ مِنَ السَّرْبِ *Gola ga je odio* (doslovno: *odjenuo ga je od golotinje*); رَمَى مِنَ الْقَوْسِ *Odapeo je strijelu iz luka* (Ez-Zamahšari, Elmufassal, str. 133); يَنْبَغِي أَنْ يَصْبِرَ عَمَّا تُرِيدُهُ نَفْسُهُ *On se mora uzdržavati od onoga što mu duša želi*; حَافِظِ السِّرِّ عَنْ كُلِّ مُسْتَصْحِبٍ *Čuvaj tajnu od svakog druga*; جَاوَزَ عَنْ ذَنْبِهِ *Oprostio mu je grijeh*; لا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَلِفُونَ أَلْفُسُكُمْ *Zabranjivanje onog što je ružno*; نَعَى عَنِ الْمُنْكَرِ *Ne zalazi se za one koji sami sebe varaju* (Kuran IV, 106); صَوَّبِي مِنْ أَمْرِكَ *Posti za svoju majku* (Muhamedova izreka); لا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا *Niko neće za drugoga naknaditi ništa* (Kuran II, str. 123); كَفَّلَ عَنْهُ بِالْمَالِ لَمَرْيَمَ *Garantovao je za njega imetkom njegovu vjeroniku*.

2) Kao objekat glagola:

otkriti	objaviti
otvoriti	pitati
odgovoriti	

ukoliko znače otklanjanje zastora s nečega u pravom ili prenesenom smislu,¹⁶ na pr. لَوْ كُشِفَ عَنِّي سُتُورِ الدُّنْيَا *Kad bi se meni skinuli zastori ovog svijeta* (Muhamedova izreka); أَنْ كُنْتُ تَبَيَّنِي شَاهِدًا يُخْبِرُ عَنِ غَائِبٍ *Ako ti treba kakav očevidac koji će ti kazati ono što je nepoznato*; إِفْتَرَّ عَنِ الْإِنْسَانِ *Smješkajući se pokazuje zube*; يَفْتَرُّ عَنِ لَوْزِ رَطَبٍ *Smješkajući se pokazuje svjež biser*; يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْعَالِ *Pitaće te za ratni plijen* (Kuran VIII, 1); أَجَابَهُ عَنْ سُؤَالِهِ *Odgovorio mu je na njegovo pitanje* (Lisânul-arab I, 275).

3) Prijedlog عَنْ dolazi i iza glagola koji znače:

pustiti	oprostiti
zanemariti	nepotreban nečem biti

tj. iza glagola koji znače »zabaciti nešta« (أَعْرَضَ),¹⁶ na pr. يَنْبَغِي لِلْإِنْسَانِ أَنْ لَا يَغْتَلَّ عَنْ أَنْفُسِهِ *Ne treba da čovjek zanemari sam sebe*; وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ *On vam je već oprostio* (Kuran III, 16); لِي فِي طَلَبِ الْعِلْمِ عَنِّي عَنْ غِنَاءِ الْغَانِيَاتِ *Traganje za naukom čini za me suvišnim pjevanje ljepotica*; مَالِي عِنِّي عَنْ ذَلِكَ *Meni je to potrebno*; لَمْ يَنْكَلْهُ عَنْ شَيْءٍ *Onda mu je nešto od njega odvratilo pažnju, tj. privuklo mu je pažnju pa je njega zanemario* (Ibn Hišām I, 194); جِئْتُكَ مِنَ الْمَنَاقِبِ *Ja nisam u stanju istaknuti sve vrline*; قَصَّرْتُ عَنِ الشَّيْءِ *Ja tome nisam dorastao*.

Interesantni su izrazi: مَاتَ عَنْ خَمْسِينَ سَنَةً *Umro je u dobi od pedeset godina*; مَاتَ عَنْ زَوْجٍ وَأَمٍّ *Umro je i iza sebe ostavio ženu i majku*,¹⁷ قُتِلُوا عَنْ آخِرِهِمْ *Poubijani su do posljednjeg*.

4) Iza glagola nadvladati ili nadmašiti, pa odgovara prijedlogu عَلَى, na pr. لَا أَفْضَلْتُ فِي حَسَبِ عَنِّي *On je škrt i prema samom sebi* (Kuran XLVII, 38); لَأَنْفُسِهِ *Nisi bolji od mene u plemstvu*; لَا يَمْلِكُ دِرْهَمًا فَضْلًا عَنْ دِينَارٍ *Nema ni dirhema, kamoli da ima zlatnik*; لَمْ يَفْهَمْ السُّؤَالَ فَضْلًا عَنْ أَنْ يُجِيبَ *Nije ni pitanje shvatio, a kamoli da odgovori*.¹⁸

¹⁶ C. M., A. Gr., str. 262,¹⁷ Ibid., str. 263 bilješka,¹⁸ Mugni I, str. 119, C. M., A. Gr., str. 262

5) Ovaj prijedlog može još značiti:

a) izvor iz koga nešto proizlazi ili nekog od koga neka tvrdnja ili predaja potječe,¹⁹ na pr. *رَضِيَ عَنْهُ* *Neka je s njim zadovoljan!* *حِكْمِي عَنْ سَلَفِ الصَّالِحِينَ* *Pripovijeda se da su naši dobri predci govorili;* *وَعَنْ أَنَسٍ أَنَّهُ قَالَ* *Pripovijeda se da je Anas rekao;* *عَنْ سَمِعْتُ عَنْهُ* *Čuo sam o njemu;*

b) uzrok usljed koga je nešto nastalo kao *الْأَرْبُ عَنْهُ* *Iz toga neminovno slijedi;* *وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ* *Nije niko propao zbog dogovora;* *مَا هَلَكَ أَمْرُؤُا عَنْ مَشُورَةٍ* *Ibrahim je tražio oprost za svoga oca samo zbog toga što mu je to bio obećao* (Kuran IX, 115); *وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ* *Mi svojih božanstava nećemo napustiti na tvoju riječ* (Kuran XI, 53);

c) može imati vremensko značenje kao i *بَعْدَ* »poslije«, na pr. *عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصَيِّحُنَّ* *I nakon kratkog vremena biće (toga) mnogo;* *وَمِنْ قَرِيبٍ يَكُونُ كَثِيرًا* *Uskoro će se oni sigurno pokajati* (Kuran XVIII, 40);

d) nekad je sinonim sa prijedlogom *مِنْ*, na pr. *مِنْ يَغْتَابِلِ التَّوْبَةَ* *عن عِبَادِهِ* *mj. مِنْ عِبَادِهِ* *Prima pokajanje od svojih robova* (Kuran XIII, 25); *مِنْ الدَّخُولِ* *يَمْتَنِعُهُ* *عَنِ الدَّخُولِ* *mj. مِنَ الدَّخُولِ* *Sprečava mu da uđe;* *أَنَا بَرِيءٌ مِنْكَ* *mj. مِنْكَ* *Ja nemam ništa s tobom;*

e) konačno prijedlog *عَنْ* može biti imenica u značenju »strana« pa u tom slučaju pred *عَنْ* stoji koji drugi prijedlog, na pr. *سِوَى* *مِنْ* *عَنْ* *يَمِينِي* *Sio je meni s desne strane.*

I prijedlog *عَنْ* može nekad izgubiti svoje značenje (الزائدة), tj. objekat glagola može stajati kao bliži u akuzativu, a i sa *عَنْ* u genitivu bez promjene u značenju, na pr. *عَنْ الْغِيَاةِ* *إِلَى كَسَفِ الْغِيَاةِ* *Otkrio je pokrivač.*

§-3 Prijedlog *إِلَى* »do«, »u«, »dok« ima oprečno značenje prijedlogu *مِنْ* i pokazuje kretanje prema nekom mjesnom ili vremenskom cilju (الانتهاء) pa bio taj uistinu dostignut ili ne,²⁰ na pr. *مِنَ الْمَهْدِ إِلَى اللَّحْدِ* *Od kolijevke do groba;* *مِنَ الصَّبَاحِ إِلَى الْمَسَاءِ* *Od jutra do mraka.* Prema tome može značiti:

1) Kretanje prema nekoj osobi, stvari ili nekom mjestu u pravom ili prenesenom smislu, na pr. *دَوَّجُوا بَيْنَهُمْ أَنْ يَبْعَثُوا إِلَى النَّجَارِيِّ فَيَنَارِجِلِينَ* *Dogovorili su se da radi nas pošaljtu dva čovjeka do Negosa* (Ibn Hišâm I, 357); *فَمَنْعَ عِنْدَ ذَلِكَ السُّلُومَانَ إِلَى أَرْضِ الْحِشَّةِ* *Tada su muslimani iselili u Abesiniju* (Ibn Hišâm I, 343); *خَرَجَ إِلَيْهِ* *Izašao je prema njemu;* *إِنَّهُ قَدْ صَوَّى إِلَى بَلَدِكَ عَلِيًّا* *Sklonili su se u tvoju zemlju neki mladići* (Ibn Hišâm I, 357); *كُتِبَ إِلَيْهِ كِتَابًا* *Pisao mu je pismo;* *قَالَ تَارِكًا إِلَى أَنْ أَنْصِتَ* *Dao mi je znak da šutim* (Ibn Hišâm III, 31); *وَالِإِلَهِهِ الصَّبْرُ* *Samo bogu pripada svršetak* (Kuran III, 28); *حَتَّى تَتَّخِذَ* *حتى تتخذ* *إِلَى السَّمَاءِ سُلْطَانًا تَمَّ تَبَرُّجِي فِيهِ* *Dok ne postaviš do neba stepenice i ne popneš se uz njih* (Ibn Hišâm I, 317); *فَرَبَطُوا يَدَيْهِ إِلَى عُنُقِهِ* *Svezali su mu ruke za vrat* (Ibn Hišâm II, 58); *أَتَمَّ إِلَى مَوْضِعٍ كَذَا* *Dospio je do tog i tog mjesta;* *كُنْتُ إِلَى مَوْضِعٍ كَذَا* *Krenuo je prema tome i tome mjestu;* *يَدْعُو إِلَى الْحَقِّ* *Poziva na istinu;* *يَطْلُبُ إِلَى الصِّدْقِ* *Teži istini;* *تَاجٌ صَاغَرُ فُلَانٍ إِلَى بَنِي فُلَانٍ وَأَصْهَرُ إِلَيْهِمْ* *Taj i taj je ženidbom stupio u tashbinsku vezu s tom i tom porodicom* (Lisânul-arab XX, 320) itd.

¹⁹ C. M., A. Gr., str. 263.

²⁰ C. M., A. Gr., str. 264—265.

f) Nekad ima značenje عند »kod«, na pr. وَذَكَرَهُ إِلَى مَنْ أَسْمَىٰ إِلَىٰ مَنْ
 اِم لا سبيل الى الشَّبَابِ وَذَكَرَهُ اَسْمَىٰ إِلَىٰ مَنْ Nema više nikakva načina da se vratim u mlade dane čija mi je uspo-
 mena slada od blagoga vina; فَلَ تَتْرُكُنِي بِالْوَعْدِ كَأَنِّي إِلَى النَّاسِ مَطْلُوبٌ بِه التَّارُ أَحْرَبُ Nipošto me
 nemoj sa svojim prijetnjama ostaviti da me ljudi smatraju kao šugava čovjeka koji
 je namazan katranom (Nâbiga).

Ovdje spadaju izrazi: دَارُكَ إِلَى دَارِي Tvoja je kuća uz moju kuću; إِلَى جَانِبِهِ Na
 njegovoj strani i t. d.

§-4 Prijedlog عَلَى »na«, »nad«, »pred«, »uz«, »kod«, »za« upotrebljava se:

1) U svom prvobitnom značenju, kao حَاطِطٌ عَلَى حَاطِطٍ I ona poče nad zidom
 kružiti; قَمَنَ رَجُلٌ يَمَعُلُو عَلَى هَذَا الْبَيْتِ Ugledao je na zidu sliku čovjeka; نَظَرَ عَلَى الْمَاطِطِ صُورَةَ رَجُلٍ
 كَمْ لِي كَاكَافُ صَخْرَةٌ Ima li kakav čovjek koji bi se popeo na ovu kuću pa da baci na njega
 stijenu? (Ibn Hišâm III, 191); وَ عَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تَحْمَلُونَ I na njima (domaćim životinjama)
 vi jašite i na lađama se vozite (Kuran XXIII, 23); فَانْفَسَمَهَا عَلَى الْمَاهِجِينَ Pa je to (imetak)
 podijelio među iseljenike (Ibn Hišâm III, 193); فَكَادَ اِشْتَدَّ عَلَى النَّاسِ الْبَيْلَاءُ Kad je ljudima dodi-
 jala nevolja (Ibn Hišâm III, 239); فَزَبَّ عَلَى ذَنْبِ الْكَلْبِ Zgrabio je psa za rep; بَلْ تَتْرُكُنِي
 فِي يَمْنِكَ فَهُوَ اخْفُءْ عَلَيَّ وَ عَلَيْكَ Ali da me zadržiš u svom vlasništvu, lakše je i meni i tebi
 (Ibn Hišâm III, 264); وَ لَمْ يَتْرُوحْ عَلَيْهَا غَيْرَهَا I (za njezina života) nije se oženio drugom
 (Ibn Hišâm I, 206); فَبَاتَ عَلَيْهِ سُرُوحُهُ وَ لِحَامُهُ Prenoćio je pod sedlom i uzdom (Imru-ul-Kajs,
 muallaka); اِسْتَمْسَلَ عَلَى الْمَدِينَةِ ابْنَ Nabasao je na njih dvojicu (Ibn Hišâm I, 265); اِسْتَمْسَلَ عَلَى الْمَدِينَةِ ابْنَ
 Postavio je namjesnikom Medine Ibn Ummi Mektuma (Ibn Hišâm III, 235); اِسْتَمْسَلَ عَلَى الْمَدِينَةِ ابْنَ
 Bio im je zapovjednik; اَمَرَ عَلَى اَنْوَامَةَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبِيَّتٍ Postavio je Abdulah ibn Đu-
 bejra zapovjednikom strijelaca (Ibn Hišâm III, 20); اِسْمَطَّحَ النَّاسَ عَلَى خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ Ljudi su
 se (u izboru) složili na Halid ibn Velida (Ibn Hišâm III, 435); اِسْمَطَّحَ النَّاسَ عَلَى خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ Oprostiće mu;
 On je nešto promatrao; اِسْمَطَّحَ عَلَى شَيْءٍ Saznao je nešto; اِسْمَطَّحَ عَلَى بَيْتٍ Natkućio se
 je nad bunar; اِسْمَطَّحَ عَلَى بَيْتٍ Neka ste spasenil; اِسْمَطَّحَ عَلَى بَيْتٍ Bog mu se smilovao; اِسْمَطَّحَ عَلَى بَيْتٍ
 On je (učenik) čitao (knjigu) pred njim (učiteljem), tj. on je kod njega studirao ili: on
 (učitelj) je čitao (knjigu) pred njim (učenikom); اِسْمَطَّحَ عَلَى بَيْتٍ Pozdravio ga je po nekom;
 اِسْمَطَّحَ عَلَى بَيْتٍ Ili غَشِيَ عَلَيْهِ Pročitao im je pismo; اِسْمَطَّحَ عَلَى بَيْتٍ Tla الرسالة عليهم
 Izgubio je svijest; اِسْمَطَّحَ عَلَى الْحَيْرِ سَقَطَتْ Udario si na onog koji stvar poznaje.

Ovaj prijedlog izražava da nešto ide protiv, na štetu ili na račun nekoga
 (oprečno prijedlogu إِلَى),²⁷ kao كَمْ عَمَلِكَ يَا جَرِيرٌ وَ خَالَةَ قَدْ ذَعَاءَ فَدَحَلَيْتَ عَلَى عِشَارِي (I) Mnogo tvojih
 tetaka, očevih ti i materinih sestara, Đerire, iščašenih su ruku protiv moje volje muzle
 moje ždrebne deve (Farazdak); اِسْمَطَّحَ عَلَى كَامٍ عليه Istupio je protiv njega; اِسْمَطَّحَ عَلَى كَامٍ Digao se protiv
 njega; اِسْمَطَّحَ عَلَى كَامٍ Krenuli su da protiv njega pomognu Židove (Ibn Hišâm III, 380); اِسْمَطَّحَ عَلَى كَامٍ Ti prigovaraš
 onima koji su to uradili (Ibn Hišâm III, 192); اِسْمَطَّحَ عَلَى كَامٍ Kada sebi mjere (kupujući od drugih), nastoje da mjera bude tačna (Kuran LXXXIII, 2); اِسْمَطَّحَ عَلَى كَامٍ
 On treba da strpljivo podnosi tegobe; اِسْمَطَّحَ عَلَى كَامٍ Da ljudi protiv vas
 ne bi imali argumenat (Kuran II, 151); اِسْمَطَّحَ عَلَى كَامٍ Ko uradi kakvo

²⁷ C. M., A. Gr., str. 282.

dobro, u svoju je korist uradio, a ko griješi, radi protiv sebe (Kuran XLI, 47); دار الزمان على دارا *Vrijeme se okrenulo protiv Dareja* (Er-Rindi, tužaljka za gubitkom Španije); أُخِيَتْ عليها الذي اخن على لُبْدٍ *Uništio je (naselja) onaj ko je uništio Lubed orla (koji je — po priči — jako dugo živio (Nābiga))*; عَلَيَّ هَذَا صَبَّ (صِيرُ) عَلَيَّ *Ovo mi je teško*; عَلَيَّ هَذَا سَهْلٌ (يَسِيرٌ - هَيِّنٌ) عَلَيَّ *Ovo mi je lako*; هَذَا جَلِيٌّ عَلَيَّ *Ovo mi je jasno*; وَ مَا يَخْفَى عَلَيَّ *Tvom gospodaru nije ništa skriveno* (Hariri, El-makamatus-sanānīje).

Gornje značenje ima على :

a) iza glagola srditi se, huškati ili nukati na nešto,²⁸ na pr. أَمْ يَكْفُرُ سَاطِعًا *Nije s njim govorio zato što je bio srdit na njega*; أَغْرَى الْكَلْبُ عَلَيْهِ *Nahuškao je psa na njega*, dok أَغْرَى الْكَلْبُ بِهِ znači: *Nahuškao je psa da ga uhvati*;

b) iza glagola koji imaju spomenuto značenje على nekad ne znači gest neprijateljstva, nego samo kretnju da se nešto učini ili da se nečeg domogne,²⁹ na pr. I on ne nagovara druge da hrane siromahe (Kuran CVIII, 3); لَا يَخْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ *Bodri vjernike na borbu!* (Kuran VIII, 65); حَرَّضَ الْمُنِيبِينَ عَلَى الْقِتَالِ *Potstiče ga na rad*; مَا تَحَمَّلَ عَلَى هَذَا *Šta te je potaklo na ovo?*; يَحْرِمُ عَلَى الْمَالِئَةِ *Čezne za lektirrom*; الْمَرْءُ حَرِيصٌ عَلَى مَا مَنَعَ *Čovjek teži za onim što je zabranjeno (poslovice)*;

c) iza drugih glagola على označava samo objekat na koji se proteže radnja³⁰, na pr. وَ هَذِهِ الدَّارُ لَا تُبْقَى عَلَى أَحَدٍ *Ova kuća (svijet) ne šteti nikoga* (Er-Rindi, tužaljka); لَقَدْ أَنْصَفَكَ قَوْمُكَ وَ جَاهَدُوا عَلَى التَّخَلُّصِ *Tvoj narod je prema tebi bio pravedan i nastojao je da te izbavi iz neprilike* (Ibn Hišām I, 279); دَلَّى عَلَى الطَّرِيقِ *Pokazao mi je put*; فَفَضَّ عَلَيْهِ *Pa ga je usmratio* (Kuran XXVIII, 16); أَجْمَعَ (إِتَّفَقَ) الْقَوْمُ *Oni ne mogu ništa ostvariti onim što su stekli*; دَوَّرَ عَلَى الشَّيْءِ *Dovršio je tu stvar*.

3) Nekad على znači obavezu, dužnost ili dug koji tereti nekoga, na pr. تَلَبَّ الْعَلِيمُ فَرِيضَةً عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ *Dužnost je svakog muslimana da se obrazuje* (Mu'aamedova izreka); لَا عَلَيْكَ أَنْ تَسْتَكْتَبَ *Dužnost ti je da ovo učiniš*; لَا عَلَيْكَ أَنْ تَفْعَلَ هَذَا *Ništa ti ne smeta da šutiš*; هَزَمْتُ عَلَيْكَ *Zaklinjem te*; لِي عَلَيْهِ مَهْرُونَ دِينَارًا *On mi je dužan dva-deset dukata*.

4) Ističe odliku ili prednost osobe ili stvari mimo neku drugu³¹, na pr. يَسْتَحِبُّونَ *Odlikovali smo neke od njih mimo druge* (Kuran II, 253); فَطَلَبْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ *Oni pretpostavljaju život ovoga svijeta zagrobnom životu* (Kuran XIV, 3); لَقَدْ أَتَرَكَ اللَّهُ طِينًا *Svakako te je bog odabrao mimo nas* (Kuran XII, 91); اِسْتَارَكَ *Odabrao te je mimo ostale*.

5) Pokazuje stanje ili položaj u kome se neko nalazi s obzirom na vjeru, zanimanje, sreću, duševne s osobnosti i sl.³², kao اِنْسَانَ عَلَى دِينِ مُلُوكِهِم *Cuius regio, eius religio*; قَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ السَّمَارِيُّ عَلَى شَيْءٍ *Jevreji tvrde da kršćani nisu ni na čem tj. da kršćanstvo nije ništa* (Kuran II, 114); سَوَاءٌ كَانَتْ عَلَى صَوْرَةِ إِنْسَانٍ أَوْ لَمْ تَكُنْ *Bile one u ljudskom*

²⁸ C. M., A. Gr., str. 282.

²⁹ Ibid., str. 283.

³⁰ Ibid., str. 283.

²⁹ Ibid., str. 282.

³¹ C. M., A. Gr., str. 283.

liku ili ne; وَبَيْنَهُمْ وَبَيْنَنَا الرِّقَاءُ فِيمَا بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ; *Ako se oni budu vjerno držali našeg sporazuma* (Ibn Hišām III, 237), *وَبَيْنَهُمْ نَحْنُ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ*, *Dok smo mi bili u tom stanju; فَوَعَدُوهُمْ* *Našli su ih u najgorem stanju, za koje su oni o njima čuli* (Ibn Hišām III, 237); *عَادَ عَلَى مَا كَانَ عَلَيْهِ* *Povratio se je u prijašnje stanje; كُنْتُ رَاضِيًا بِمَا أَنَا عَلَيْهِ* *Bio sam zadovoljan sa svojim položajem.*

6) Služi za isticanje uzroka ili razloga na koji se neko u nečem oslanja, na pr. *دَوَّشَا عَلَى بَابِ الْمَلِكِ عَلَى أَنَّهُ أَخْتُهُ* *Došao je izdajući se za vladara; جاءَ عَلَى أَنَّهُ مَلِكٌ* *Došao je na kraljevska vrata tvrdeći da mu je sestra; لاَ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا* *Ja vam za to ne tražim nikakve nagrade; نَagradio ga je za njegov rad; رَبُّ يَوْمَ بَكَيتُ مِنْهُ فَلَا صِرْتُ* *Nagradio ga je za njegov rad; أَخَافُ* *Bilo je dana na koje sam plakao, a sutra sam za njima plakao; أَتَأَرُّ عَلَيْكَ مِنْ نَظَرِي وَبَيْنَ* *Ljubomorani sam zbog tebe na svoj pogled i na sama sebe; تَوَدَّعْتُ* *Pokajao sam se za svoje djelo; ما فَعلْتُ* *Na temelju toga.*

7) Da navede uslov pod kojim se nešto događa, kao *أَجَابَهُ إِلَى ذَلِكَ عَلَى أَنْ يُعْذُوهُ* *On je na to pristao pod uslovom da ga oni pomognu oružjem; صَلَّحَتْهُ عَلَى الْفِ دَرَاهِمَ* *Nagodio se s njim uz uslov (da mu on isplati) 1000 dirhema; وَسَأَلُوهُ أَنْ يَكْتَفِيَ عَنْ دِمَائِهِمْ* *Tražili su od njega da im poštedi živote i da uzmu od svoga imetka koliko mogu ponijeti deve* (Ibn Hišām III, 191—192).

8) Da se nešto događa i pored nečega ili da neka osoba ili stvar ide s drugom (المصاحبة) pa odgovara srpskohrvatskim veznicima »iako«, »premda«, ili prijedlogu »sa«, na pr. *أَعَذَّبْتُكَ عَلَى كَيْفِ سَبِّكَ* *Mučiću te premda si star; الْحَيْلُ تَجْرِي عَلَى سَواجِحِهَا* *Konji trče uprkos svojih mana; وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حَيْبِهِ* *Oni daju hranu premda im je draga; يَشْتَكِي بِقُرْبَيْشٍ عَلَى قَادِيَتِهَا وَسَادِيَتِهَا* *Doveo sam ti Kurejševiče s njihovim poglavicama i prvacima* (Ibn Hišām III, 236).

9) Označuje mjeru ili stepen prema čemu se nešto događa³³, na pr. *عَلَى قَدَرٍ* *Kako sam čuo i vidio; عَلَى مَا سَمِعْتُ وَرَأَيْتُ* *Kako je on to pričao; عَلَى قَدْرِ الْإِيمَانِ* *Po mogućnosti.*

Osim spomenutih slučajeva prijedlog *عَلَى* može biti upotrijebljen:

a) u značenju prepozicije, na pr. *دَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حَيْنِ غَفْلَةٍ* *Ušao je u grad neopaženo* (Kuran XXVIII, 16);

b) mjesto prijedloga *بِ*, kao *حَقِيقٌ عَلَى أَنْ لَا أَقُولُ* *Potrebno je da ne rekнем* (Kuran VII, 105); *عَلَى لِسَانِ رَسُولِهِ* *Jezikom svoga poslanika;*

c) može značiti što i veznik »ali«, kao *عَلَى أَنْ قُرْبَ الدَّارِ* *Svim sredstvima smo se liječili, pa se ne izliječiti (ljubavna bol) koju osjećamo, ali je blizina stana (drage) ipak bolja nego da je daleko³⁴;*

d) prijedlog *عَلَى* može biti imenica kada pred njim stoji *مِنْ*, kao *عَلَى الْمَشْتَقَةِ* *Šišao je s munare.*

Konačno valja napomenuti fraze: *عَلَى الرَّأْسِ وَالْعَيْنِ* *Drage volje, doslovno: „na glavu i na oči“ (stavljam tvoju želju); بِاللهِ عَلَيْكَ* *Tako ti bogal; عَلَيَّ عَلَيَّ زَيْدًا* *ili عَلَيَّ عَلَيَّ زَيْدًا* *Ovamo mi Zejda!; عَلَيْكَ زَيْدًا* *Drži, eto ti Zejda; عَلَيَّ عَلَيَّ* *ili عَلَيَّ عَلَيَّ عَلَيَّ* *Pomoću njega.*

³³ C. M., A. Gr., str. 285.

³⁴ Mugai I, str. 118.

Ovaj prijedlog može nekad doći i pred objekat glagola koji u istom značenju može imati i bliži objekat, na pr. عَزَمَ عَلَى الْأَمْرِ ili عَزَمَ الْأَمْرَ *Odlučio se je na nešto*; زَغْرَبُوا عَلَى الشَّيْءِ ili قَبِضَ عَلَى الشَّيْءِ *Zgrabio je nešto*; ظَفِرَ عَلَى الْمَطْلُوبِ ili ظَفِرَ الْمَطْلُوبُ *Postigao je cilj*; غَلَبَ عَلَيْهِ ili غَلَبَهُ *Savladao ga je*.

§-5 Prijedlog بِ dolazi:

1) Uz glagole: spojiti	proći	vjerovati
objesiti	započeti	narediti
uzeti	iskusiti	suditi
prihvatiti	upoznati	poricati
mašiti se	skloniti se	

i mnoge druge (بَاءُ الْإِمْتِاقِ), na pr. عَلِقَ الشُّوكُ بِالْتَوْبِ *Trn je zapeo za odijelo*; وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا فِي يَدَيْهِ مِزْقَةٌ مِنَ الْأَرْضِ *Svaki živi stvor na zmlji on drži za kiku (u vlasti)* (Kuran XI, 57); كَفَّوْا بِهٖ كَطَوَافِهِمْ بِالْكَبَةِ *Obilazili su oko njega kao što obilaze oko Kabe* (Ibn Hišām I, 82); خُذْ بِيَدِي *Uzmi me za rukul*; اُخْطَبْتُ بِزَيْدٍ *Uhvatio sam Zejda*; يَسْتَمْسِكُونَ بِحَبْلِ *Drže se konopca koji se ne može prekinuti* (Bâsiri, Burda), لَمْ يَصِقْ بِجَانِبِهِ *Pribio se uz njega*; الْعِدْدُ يَمْلَأُ بِالْمَنِّقِ *Đerdan se vješa o vratu*; أَلْرَقَةُ بِالْأَرْضِ *Oborio ga je na zemlju*; مَرَرْتُ بِزَيْدٍ *Prošao sam pokraj Zejda*; بَدَأَ بِالْقِرَاءَةِ *Počeo je čitati*; الْمُسْتَجِيرُ بِمَرَوْعٍ *Ko u nevolji traži zaštitu od Amra, sličan je onome koji bježeći od zagrijane zemlje traži sklonište u vatri* (Hajde Todore sa zla na gore); سَمِعْتُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ *Spasi nas od svakog zlat*; أَخْبَرَنِي بِحَقِيقَةِ الْمَالِ *Obavijestio ga je o pravom stanju*; عَلِمَ أَنَّ سَيَكُونُ مِنْكَ مَرَضٌ *Znao je da će u vas biti bolesnika* (Kuran 73, 20); مَا هَذَا الَّذِي آرَاكَ تَدِينُ بِهِ *Kakva je ovo vjera koju ti, kako ja vidim, ispovijedaš?* (Ibn Hišām I, 265); نُوْمِنُ بِبَعْضٍ وَنُكْفِرُ بِبَعْضٍ *Mi nešto vjerujemo, a nešto ne vjerujemo* (Kuran IV, 150); يَأْمُرُونَ بِالْمَرْوِفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ *Nareduju dobra djela, a zabranjuju loša* (Kuran IX, 73); لَمْ نُؤْمَرْ بِذَلِكَ *Nije nam to naredeno* (Ibn Hišām II, 57); وَذُوَّ عَدْلٍ مِنْكُمْ *O tome će presuditi dva vaša pravedna čovjeka* (Kuran V, 98); أَدْرَجْتُ نَعْفُودًا بِشَوَاصِمِهَا الْحَيْرِ *Svaki O grivama konja obješeno je dobro* (Muhamedova izreka); كَلَّ شَاةٌ بِرَجْلَيْهَا سَنَاطًا *Svaki Održao je zadanu riječ*; قَلَّمَا أَحْسَّ بِالسَّخُونَةِ *Kad je osjetio toplinu*; يَحْذَرُونَهُ بِجَمْعِهِ *Vuku ga za kiku* (Ibn Hišām II, 58)³⁶.

Rečenica قَبِضَ عَلَى الشَّيْءِ *Onda je u redu i lijepo* skraćena je od قَبِضَ عَلَى الشَّيْءِ أَخَذَ *Rečenica Držao se dopuštenog i to je lijepa vrlina*.

Nekad ovaj prijedlog izražava zakletvu (بَاءُ الْقَسَمِ), na pr. كُنْتُ بِاللهِ *Kunem se bogom*; تَاكُو مِي تَوَاغَا *Tako mi tvoga života*; تَاكُو مِي تَوَاغَا *Tako mi tvoje moći* (Kuran XXXVIII, 82); يَا اللهُ هَلْ فَعَلْتَ هَذَا *Boga ti, je li on to učinio?*; يَا اللهُ عَلَيْكَ أَنْ تُجِيبَنِي *Bogom te kunem da mi kažeš*.

³⁶ Da bi se izbjeglo ponavljanje, dalji objekat glagola «نarediti», «zapovijedati» može se ispustiti, ako se iz slijedeće rečenice razumije, na pr. مَرُوا أَبَا بَكْرٍ *mi*. مَرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيَصِلْ بِالنَّاسِ *Naredite Abu Bakru (da klanja) pa nek klanja s ljudima* (Ibn Hišām IV, 330). يَا أَبَا بَكْرٍ *Naredio je za vrata (da se zatvore) pa su zatvorena* (Tabari II, 909).

3) Često pomoću ovog prijedloga glagol dobije prelazno značenje (بِه التَّعَدِّيَّة) ili (بِه التَّغَلُّلِ). To može biti:

a) kod neprelaznih glagola koji znače kretanje kao što su جاءَ أَلِيّ «doći», فَاتُوا «putovati», ذَهَبَ «otići», نَهَضَ «ustati», سَمَا «biti uzdignut» i sl.³⁶, na pr. فَاتُوا Donosite ma i jednu ovoj sličnu suru! (Kuran II, 24); فَاتُوا Donio mu je pismo; ذَهَبَ اللهُ بِنُورِهِ Bog im je oduzeo svjetlo (razum) (Kuran II, 18); نَهَضَ بِأَمْرِهِ الْمَلِكَةُ On je preuzeo državne brige (tj. na njemu je stajala vlast); سَمَا كَادَ بِهَا مَكَّةَ دَخَلَ بِهَا نَهَارًا Kad su ga uveli u Meku, uveli su ga danju (Ibn Hišâm II, 86); وَدَعَا بِهَا أَنْ تَصَلُّوا Vodite nas (Ibn Hišâm II, 26);

b) uz neke tranzitivne glagole kao što su دَعَا «zvati»; قَالُ «čitat»; إِسْطَفَى «ispovijedati»; بَعَثَ «poslati» itd., na pr. دَعَا بِهَا Pozvao ga je; قَالُ بِهَا Čita pismo; إِسْطَفَى بِهَا On ispovijeda vjeru u selenje duša; بَعَثَ بِهَا Poslao mu je dar; بِهَا بِأَمْرِهِ Poručio je Poslanik Ebu Bakru da klanja (kao imam) s ljudima (Buhâri I, 179); بِهَا بِأَمْرِهِ Knez je mislio da su njena usta sveža i slatka (Nâbiga).

Ovaj prijedlog dolazi u ovom značenju naročito kad se tranzitivni glagol upotrijebi u prenesenom značenju³⁷, na pr. كَسَرَ بِهَا Prelomio je štap; كَسَرَ بِهَا Razbio mi je srce; جَعَلَ بِهَا Napravio je slomljenu kost; جَعَلَ بِهَا Utješio mi je srce.

4) Označuje da je sporedno spojeno uz glavno (بِه المصاحبة) kao فَتَرَ بِهَا On je otišao sa svojima; كُتِبَ بِهَا Kupio sam konja s uzdom; فَتَرَ بِهَا Preveli su mu 36 kodeksa skupa sa Tarem; إِكْرَعَ بِهَا Iskrcaj se sretno! (Kuran XI, 49); دَخَلَ بِهَا Ušao mu je u putnom odijelu.

5) Da istakne oruđe (بِه الاستعانة), na pr. سَمِعَ بِهَا Udario ga je mačem; سَمِعَ بِهَا Vidio ga je svojim očima; وَصَعْتُ بِهَا Stavio sam ga svojom rukom; رَأَى بِهَا Gledao sam njenim, a ona je gledala mojim očima; بَعَثَ بِهَا Predao sam mu iz ruke u ruku (naše „novo za gotovo“.)

Prijedlog بِهَا ima ovo značenje i poslije glagola «biti poznat», شَهَرَ «biti zloglasan», ili «znamenit» i sl., na pr. حَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ المُرَوِّفُ بِالمُرَيْفَانِيَّاتِ Hasan Ibn Ali, poznat (pod imenom) El-Margînânî; المشهورُ بِالكُذِبِ Zloglasni lažov; الشَّهِيرُ بِفَضَائِلِهِ Glasovit sa svojih vrlina; وَبِه كَانَ يُكْتَبُ I po njemu je dobio ovaj nadimak (Ibn Hišâm I, 206); سُمِّيَ بِهَذَا الإِسْمِ Nazvan je ovim imenom.

Ovamo spadaju i izrazi مَاتَ بِعَدَّةِ شَهْرٍ Umro je poslije njega do mjesec; دُونَ بِعَدَّةِ دَارِكَ بِقَيْلٍ Malo niže tvoje kuće; لَقِيتُ بِرَيْدِ الأَسَدِ U Zejdu sam sreo lava.³⁸

6) Nekad označava uzrok (بِه السَّبَبِ ili بِه التَّلِيلِ), na pr. ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ بِاتِّعَازِكُمْ (بِه السَّبَبِ) Vi ste sebi štetu nanijeli, jer ste uzeli (da opožavate) tele (Kuran II, 55); فَيَسَا بِهَا Uslijed božje milosti ti si prema njima blag (Kuran III, 160).

7) Može pokazivati cijenu (بِه المُعَابَلَةِ ili بِه العَوَاضِ ili بِه التَّسْوِيعِ), pa u tom slučaju dolazi uz glagole: prodati, kupiti, zamijeniti, nagraditi itd., na pr. إِشْتَرَيْتُ بِهَا بِدِينَارٍ Kupio sam knjigu za dukat; بَعْتُ بِهَا فَرَسًا بِبَشْرِينَ دِينَارًا Prodao sam konja za dvadeset dukata; إِشْتَرَيْتُهَا بِهَا بِالسَّلَاطَةِ بِالهَدْيِ Dvostruko sam nagradio njegovo dobročinstvo; كَانَتْ أَصَانَةُ بِهَذَا ضَعِيفٌ

³⁶ C. M., A. Gr., str. 274.³⁸ Mugni I, str. 90.³⁷ C. M., A. Gr., str. 274--275.

su odabrali zabludu mjesto pravog puta (Kuran II, 17); *سَمَوَاتِهِمْ تَرْحَمُهُمْ* Samo s obzirom na susjede skače ili pada cijena stanova; *مِنْ نَحْنُ نَقْدِيكَ بِأَنْفُسِنَا وَأَبْنَاءِنَا* Mi ćemo te iskusiti životima svojim i svoje djece (Ibn Hišām IV, 327); *كَاو نَآرَاوَا يَمْلُونُ* Kao nagrada za ono što su radili (Kuran XXXII, 18); *فَلَيْتَ لِي مِنْ يَوْمِ قَوْمِ* Da mi je mjesto njih kakav narod! (Asim, prevod Kāmusul-muhita).

Ovamo spadaju i fraze: *تَجِدُنِي أَوْ لَا تَجِدُنِي* Draži si mi od mog oca i majke = *ذَرْتُهُمْ* za te svog oca i majku; *بِرُوحِي أَنْتَ* ili *بِنَفْسِي أَنْتَ* Dajem život za te.

Osim toga ovaj prijedlog dolazi:

a) u značenju prijedloga *فِي* pa ima mjesno ili vremensko značenje (الظرفية), na pr. *كَانَ بِالْمَدِينَةِ تَاجِرٌ* U gradu bijaše jedan trgovac; *فِي رُحِي سَابِلٌ* U ruci mu sablja; *يَنَامُ بِاللَّيْلِ* Spava obdan; *فَنَجَّيْنَاهُمْ بِسِحْرٍ* Spasili smo ih u zoru (Kuran LIV, 35);

b) u smislu prijedloga *عَنْ* (المجازة) kao *فَسَأَلَهُ بِخَيْرِهَا* Pitaj za to upućenog!; *مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ* Šta te je odvratilo od tvog plemenitog gospodara? (Kuran LXXXVI, 6);

c) kao prijedlog *عَلَى* (الإستعلاء), na pr. *دَا بِلِ يَبُولُ التَّمْلِيَانُ بِرَأْسِهِ* Da li je nekakvo božanstvo ono na čiju se glavu mokri lisac?³⁹

Konačno ovaj prijedlog nekad dođe samo da nešto jače naglasi (الزيادة) ili *بِهَاءِ التَّوَكُّدِ* i to:

a) pred glagolskim subjektom, na pr. *أَكْرَمَ يَزِيدٌ* Plemenit li je Zejd!; *كَلِمَةٌ بِهَيْدًا* Kafi je on kao svjedok između mene i vas (Kuran XLVI, 8).

U primjerima kao što su *كَأَنِّي لَكَ تَخَادَعُنِي* *Meni se čini kao da me varaš* i *كَأَنِّي لَكَ قَتِيلٌ* *Kao da te gledam ubijena*, suvišan je ne samo prijedlog koji stoji pred zamjenicom kao logički subjekat, nego i lična zamjenica, koja je gramatički subjekat u rečenici;⁴¹

b) pred glagolskim objektom, kao *وَلَا تَلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّمَكُّلَةِ* *Ne tražite sami sobom propasti!* (Kuran II, 176);

c) pred subjektom imenske rečenice, na pr. *دَسْتِكَ دِينَارٌ* *Dosta ti je dukat;* *كَيْفَ يَكُ إِذَا كَانَ كَذَا* *Šta ćeš ti, ako tako bude?* *دَوَابُّكَ زَيْدٌ فَارِسًا* *Dobar li je konjanik Zejd!* Ovo dolazi naročito iza veznika «*kada*», koji pokazuje iznenađenje (المُعْجَازَةُ).⁴² U ovom slučaju je predikat ispušten i samo se pomišlja, na pr. *إِذَا بَسَدَ* *Izdoh, kad eto ti laval (stoji)* *بِنَا هُوَ يَسِيرٌ إِذَا يَرْهَجُ* *Dok je on išao, kadli (se ukaza) prašina;* *مَنْ النَّاسِ مِنْ جُرْمِهِمْ يَسْطُرُ الرَّادِي فَأَذَاهُمْ بَطِينٌ* *Kadli nam u susret ide jedan mladić;* *إِذَا نَحْنُ بِنَا نَمُوتُ* *Neki su ljudi od Đurhumovića prolazili sredinom doline, kad opaziše ptice* (Buhāri II, 345);

d) dolazi pred predikat negativnih čestica *لَا* i *مَا* i glagola *لَيْسَ* «*nije*», na pr. *لَيْسَ زَيْدٌ بِعَالِمٍ* *Zejd nije učen;* *وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ* *Mi njemu ne vjerujemo* (Kuran XXIII, 38). *لَيْسَ نِيكَ بِأَفْضَلٍ مِنْهُ* *Nije niko vrjedniji od njega;* *مَا نَيْلُ الْخُلُودِ بِمُسْتَطَاعٍ* *Nije moguće postići vječni život* (Hamāsa, str. 44);

e) Prijedlog *بِ* sa imenom koje mu pripada može imati adverbijalno značenje, na pr. *فَارَجَمَتْ بِجَائِبَةٍ رُكَابٌ* *Nisu se vratile nikakve deve neobavljena posla;*

³⁹ Mugni I, str. 90,

⁴¹ C. M., A. Gr., str. 273., Mugni I, str. 151.,

⁴⁰ Ibid., str. 93 i 94.,

⁴² C. M., A. Gr., str. 273.

f) stoji pred riječima نَفْسٌ أَوْ نَفْسًا ، na pr. جاء نفسه *Došao je osobno*.

Ima dosta glagola koji spadaju gore pod 1, a mogu imati mjesto daljeg objekta u genitivu bliži u akuzativu bez promjene u značenju, na pr. جازَ المَوْضِعَ ili جازَ المَوْضِعَ Prošao je (to) mjesto. أخذَ به ili أخذَ به Uzeo ga je; عَلِقَ به ili عَلِقَ به Zavolio ga je; حَفُّوا بِهِ ili حَفُّوا بهم Okružili su ih.

§- 6 Prijedlog ل po svom obliku i značenju srodan je prijedlogu إِكٍ, ali se razlikuju po tome što إِكٍ označuje konkretne lokalne i temperalne odnošaje, a لٍ idealne. Genitiv iza prijedloga لٍ uglavnom odgovara srpskohrvatskom daljem objektu u dativu ili bližem u akuzativu.⁴³ Ova čestica posebno označuje:

1) Da se radnja proteže na dalji objekat (التَّسْلِيكُ), kao وَهَبْتُ لزيدِ دينارًا *Poklonio sam Zejdu dukat*; فَأَجْعَلُوا لَهُمْ كَلِمًا وَشَرَابًا *Napravite im jelo i piće!* (Ibn Hišām I, 141); وَبَيَّنَّ لَهَا أَخْبَادِي لِلْأُدْيَاءِ *Objasnio je njima dvojici da ja često nasjedam obrazovanim ljudima* (Hariri); فَكَلَّمْتُ لَهْ لِاتَّبِكَ عَيْنِيكَ وَإِنَّا نَحْاوِلُ حَقَّنَا أَوْ نَوْتُ قَمْعَدْرًا *Rekoh (svom drugu): Ne plaći, mi ćemo se boriti za svoje pravo sve dok ne izgineš pa da se tako pred potomstvom opravdamo* (Imru-ul-Kajs).

Iza glagola قَالَ nekad prijedlog لٍ kazuje osobu ili stvar o kojoj se govori,⁴⁴ na pr. أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ أَرْحَمُ مِنْ هَذَا *Da li velite za istinu: „Je li to čarolija?“* (Kuran X, 72); قَالَ لَهُ قُلْ فِي هَذِهِ الْجَارِيَةِ لَجَارِيَةٍ قَائِمَةٌ عَلَى رَأْسِهَا *Reče mu: Reci štogod o ovoj robinji (misleći) na robinju koja mu je stajala više glave.*

2) Ovaj prijedlog redovno dolazi pred objekat glagola koji stoji poslije svog subjekta ili pred objekat iz glagola izvedenog imena (nomina deverbalia), jer se u tom slučaju djelovanje glagola osjeća nedovoljnim da uzme bliži objekat (اللام لتقوية العامل), na pr. كَأَوْفَى وَرَحْمَةً لِّلَّذِينَ هُمْ لِأَبِهِمْ يَرْجُونَ *Kao uputa i milost za one koji se boje samo svoga gospodara* (Kuran VII, 154); كَأَوْفَى لِمَا مَعَهُمْ *Kao potvrda za ono što oni već imaju* (Kuran II, 92); قَالَ لَا يُرِيدُ *On radi što ga je volja* (Kuran XI, 109); تَسْبِيحُ الشَّمْسِ لِأَرْضِهَا *Sunce zagrijeva zemlju samo pomoću osvjetljavanja* (Hajj ibn Jakžān, str. 5).

Ovdje spadaju i izrazi kao što je سَقَيْتُكَ *Oblili te obilna kiša!*

3) Odgovara srpskohrvatskom:

a) dativu koji označava pripadnost لِأَمِّ الْمَلِكِ ili لِأَمِّ الْإِخْتِصَاصِ ili لِأَمِّ الْإِسْتِحْقَاقِ, na pr. نَامَا نَاشًا لِنَا أَعْمَالًا وَلِكُمْ أَعْمَالِكُمْ *Pravi čovjek je koji ispravno sudi; Nama naša, a vama vaša djela* (Kuran II, 140); هَذِهِ الْقَصِيدَةُ لِنَابِغَةَ *Ova je pjesma od Nābige; أَنشَدَ وَيَلُّ لِلطُّغْيَانِ *Sedlo je konjsko; Recitovao je stihove nekog od njih; تَشْرَحُ الْفَرَسِ *Protivno Abu Jusufu Tvrdilo je da je krivo mjeret* (Kuran LXXXIII, 1); خَدَّاءَ لِأَبِي يُوسُفَ**

b) da nekom nešto treba, dolikuje ili da mu je dopušteno, na pr. مَا كَانَ لِأَبِيكَ أَنْ يَقْتُلَ مَنْ يُؤْمِنُ أَنْ يَقْتُلَ مَنْ يُؤْمِنُ إِلَّا حَطَأًا *Vjernik ne smije ubiti vjernika osim nehotice* (Kuran IV, 92); وَمَا يَنْبَغِي لِهَذَا الْعَالَمِ أَنْ يَكُونَ أَبَوْهُ حَيًّا *Ne može biti da je otac ovog dječaka živ* (Ibn Hišām I, 196); فَذَوَّلْنَا لَهُ أَنْ يَكُونَ أَبَوْهُ حَيًّا *Dozvoljeno mu je izaći; وَتَعَوَّلَ أَنْ يَكُونَ أَبَوْهُ حَيًّا *Neko bi mogao reći;**

⁴³ C. M., A. Gr. str. 266.

⁴⁴ Ibid., str. 268.

c) da nešto ide u nečiju korist (protivno prepoziciji *عل*), na pr. *Blagoslovio ga je; والقفة معرفة النفس ما لها وما عليها* *Pravna znanost se sastoji u tom da čovjek zna svoje pravo i svoju dužnost; لي عليك عشرون دينارا Dužan si mi 20 dukata; علينا* *وشرنا ما حرم علينا* *Mi zabranjujemo ono što nam je on zabranio, a dozvoljavamo ono što nam je on dozvolio (Ibn Hišâm I, 359); فليأخذك لى على ابن أخيه وليعطيها لنا* *Neka nam da garanciju za svoga bratića i nek mu je da u ime nas. (Ibn Hišâm II, 26).*

Kako arapski jezik nema glagola »imati«, mjesto njega dolazi prijedlog *ل*, na pr. *تحرمت من بكدما* *Noev narod je imao idole (Ibn Hišâm I, 83); مع زوجها وابن لها صنيعة* *Krenula je iz svog kraja sa svojim mužem i sinčićem (Ibn Hišâm I, 173); كان تاجرًا وكارله ابن* *Bio jedan trgovac i imao sina; لا مال اب ولا أم* *Ja nemam ni oca ni majke.*

4) Može značiti uzrok, svrhu ili namjeru (*العليل*), na pr. *ويوم مقررت لعمداری مطبق* *Onog dana kada sam zbog djevojaka zaklao svoju jahaču životinju (Imru-ul-Kajs, muallaka); أتيتا لتأركوا ألبنا لشاعر مجنون* *Da li mi zbilja trebamo da napustimo svoja božanstva zbog nekakva ludog pjesnika? (Kuran XXXVII, 27); قام لعمادته* *Ustade da mu pomogne; Zbog ovoga se kaže; لأنه يضرب* *Jer to šteti; عجبته لقوله* *Čudio sam se njegovim riječima; لاجلسن له غدا بمحجر ما أطبق حمله* *Kunem se da ću pred njega sutra zasjesti s kamenom koliki god mognem ponijeti (Ibn Hišâm I. 318). Prijedlogom ل* u ovom značenju izražava se naša namjerna rečenica kao;

لا يتفقون الأرض عند سؤالهم - تلمس العبادت بالعبادان
Kad se od njih što traži, oni ne kopkaju zemlju da bi štapom iznalazili kakve razloge (da ne udovolje.) Ovdje spada i *ل* koje stoji pred imperfektom glagola koji stoji u zavisnom načinu usljed istaknutog ili zamišljenog *أن*, na pr. *ما أئذروا أبأهم* *Da upozoriš narod čiji predi nisu bili upozoreni (Kuran XXXVI, 7); لئلا يكون للناس عليكم حجة* *Da ljudi protiv vas ne bi imali dokaz (Kuran II, 151).*

5) Označuje nekad posljedicu (*الصيرورة*) pa se stoga zove *لام العاقبة* ili *لام المال*, na pr. *فليلموت تغدو الوالدات بحالها - كما تراب الدهر تبني المساركن* *Samo za smrt majke hrane svoju janjad kao što se zgrade zidaju da ih pustoši vrijeme* *فالتقطه آل فرعون ليكون لهم* *Uzela ga je Faraonova porodica da im bude neprijatelj i briga (Kuran XXVIII, 9).*

6) Nekad ovaj prijedlog stoji da naglasi negaciju (*لام المحذور*), To biva kad *ل* stoji na imperfektu pred kojim stoji *ما كان* ili *لم يكن*, ali tako da je subjekat imperfekta i glagola *كان* isti, na pr. *وما كان الله ليطلعكم على النيب* *Bog vam nikako neće otkriti ono što je tajno (Kuran III, 180); لم يكن الله ليغفر لهم* ⁴⁵ *Bog im nikako neće oprostiti (Kuran IV, 137).*

7) Može doći iza glagolskih oblika koji izražavaju divljenje (*فعل التعجب*) ili iza komparativa i superlativa pridjeva kad znače ljubav ili mržnju u aktivnom smislu⁴⁶ kao *ما أحب زييد* *Ala mi je Zejd drag!*; *هو أحب زييد من نفسه* *On voli Zejda više nego sama sebe; هم أبغض الشر منا* *Oni više mrze zlo nego mi⁴⁷.*

⁴⁵ Srvani pod 3-b, str. 567.

⁴⁶ C. M., A. Gr., str. 236, Mugni I, str. 170.

⁴⁷ Srvani str. 560, t. 3-b.

8) Osim spomenutih značenja prepozicija ل može doći:

a) u značenju prijedloga ال, na pr. كُلُّ يَجْرِي لِأَجْلِ مَسَىٰ mjesto ال آتيل Sve teče do određenog roka (Kuran XIII, 3);

b) mjesto على, na pr. فَيَجْرُونَ لِأَذْنَانِ Padaju ničice (Kuran XVII, 111);

c) u značenju prijedloga في, na pr. مَتَىٰ لَسِيلُهُ mj. في سبيله Ode svojim putem; Umro je istoga dana; نُورُيَ لِنَفْسِي عَشْرَةَ لَيْلَةً خَلَّتْ مِنْ رُبَيْعِ الْأَوَّلِ Umro je 12 rebia I;

d) mjesto بَعْدَ, na pr. صُومُوا لِرُؤُوسِهِمْ وَأَقْبِرُوا لِرُؤُوسِهِمْ mj. بَعْدَ رُؤُوسِهِ Postite nakon što ga (mladak) vidite i jedite nakon što ga vidite (Muhamedova riječ);

e) kao مِن, na pr. وَمِنْ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَفْضَلُ mj. وَمِنْ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَفْضَلُ Mi smo od vas na sudnjem danu bolji;

f) Nekad dolazi iza vokativne čestice يَا (لَا مَإْتِعَاتِي) pa se čita ل, ako stoji pred imenicom koja znači osobu u čiju se korist traži pomoć (الْمُسْتَعَاثُ ل), a ل, ako se neko doziva u pomoć (المستغاث به), na pr. يَا زَيْدُ لِمَسْرُورٍ Zejde, u pomoć Amru! Može značiti i divljenje (لَا مَإْتِعَابِي) يا لِكَمَالِهِ Obilne li vode! يا لِحُسْنِهِ Bujne li pašel! يا لِهَيْبَتِهِ Kakav li je on čovjek! يا لِعِلْمِهِ Kakav je odličan učenjak! يا لِعَبَادَتِهِ Kakav je čovjek tvoj otac!

§-7 Prijedlog في kazuje da se nešto u nečem nalazi okruženo nečim sa svih strana. Označuje dakle:

1) a) mirovanje na nekom mjestu ili u nekom vremenu u prvom ili prenesenom značenju, pa odgovara srpskohrvatskom prijedlogu »u« s lokativom, na pr. غَلِبَتِ الرُّومُ عَلَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ أَلَسِيمِ سَبْعِينَ يَوْمًا فِي بَعْضِ أَرْضِ بِلْدَانِ بِلْدَانِ Bizantinci su poraženi u jednoj obližnjoj zemlji, a oni će nakon svog poraza za nekoliko godina pobijediti (Kuran XXX, 2—4); يا لِنَفْسِي أَقْبَرُ Ja sam zaista u njihovoj vlasti; زَاوَرُوا فِي الْعَقَبَةِ Zavjerili su mu se na Akabi; (Ibn Hišâm II, 63); خُذْ مَا فِيهِ مِنَ الْحَيْرِ Uzmi dobro koje se u njemu nalazi; ليس من العلم في شيءٍ On sa naukom nema ništa (doslovno: on nije ni u čem od nauke); U propisu odmazde je vaš život (Kuran II, 179);

b) kretnju u neko mjesto u pravom ili prenesenom smislu i odgovara našem prijedlogu »u« s akuzativom, kao اَلْفُؤُوهُ فِي غِيَابَةِ الْجَبِّ Bacite ga u dubinu čatrnje (Kuran XH, 10); من حَفَرَ بَرًّا لِأَخِيهِ وَقَعَ فِيهَا Ko svom bratu jamu kopa, sam u nju pada; سَيَدْخُلُهُمُ اللَّهُ فِي الْجِبَالِ أَوْ لَا تُمْ Bog će ih skoro staviti u svoja milost (raj) (Kuran IX, 100); النَّاصِبُ نَاصِبًا ثَابِتًا أَوْ قَعًا فِي النَّفْسِ Najprije općenito (izlaganje), a onda pojedinačno bolje djeluje na duše; تَصَلُّوا فِي الْمَعَاصِ فِي شَيْءٍ وَرَسُولٍ Pletenice se njišu, dijelom spletene, a dijelom puštene (Imru-ul-Kajs, muallaka)

2) Da radnja prelazi na objekat:

a) uz glagole: razmišljati, govoriti, dogovarati se o nečem i sl., na pr. يَتَشَاوَرُونَ تَأَمَّلْ كَوَيْلًا فِي الْحِيلَةِ لِأَخِيكَ تَأَمَّلْ دُوغُو دُوغُو Dugo je razmišljao o smicalici kako bi uzeo dukate; يَتَشَاوَرُونَ فِيهَا مَا يَصْنَعُونَ فِي أَمْرِهِ U njoj (kući) se dogovaraju o njegovoj stvari; يَتَشَاوَرُونَ فِيهَا مَا يَصْنَعُونَ فِي أَمْرِهِ U njoj (kući) se dogovaraju o njegovoj stvari šta će poduzeti u pogledu njega; (Ibn Hišâm II, 93). Govorio je o tome; صَفَّ كِتَابًا فِي عِلْمِ الْهَيْئَةِ Sastavio je djelo o kozmografiji;

b) uz glagole: težiti ili težiti za nečim, kao يَرْغَبُ فِي كَلْبِ الْعِلْمِ Teži za učenjem; يَنْتَبِهُ أَنْ لَا يَطْمَعُ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ Treba da on ne čezne za ljudskim blagom.

3) Može značiti uzrok (التعليل), na pr. فَذَلِكَ الَّذِي لَمُتُّ فِيهِ (أَتَعْلِيل) *To vam je onaj zbog koga ste me korile* (Kuran XII, 32); *Jedna žena je sigurno otišla u pakao zbog mačke koju je zatvorila (pa je skapala)* (Muhamedova riječ); *إتتمروا بينهم أن يعشوا إلى السجاني فيا رجلين* *Dogovorili su se da radi nas Negosu pošalju dva čovjeka* (Ibn Hišām I 357).

4) Nekad znači da je sporedna stvar pridružena glavnoj (المصاحبة), kao *أذخلوا في أمر* *Uđite sa ostalim narodima!* *Krenuo je sa 50.000 (vojnika); توجه في تخمين لنا* (Kuran VII, 37); *فخرج على قومه في زينته* *Izašao je svome narodu nagizdan* (Kuran XXVIII, 79).

5) Izražava poređenje u-kom se ono što se poredi stavi pred prijedlog, a ono s čim se poredi iza prijedloga,⁴⁸ na pr. *وما الحياوة الدنيا في الآخرة إلا شاع* *Život ovoga svijeta je prema zagrobnom samo neznatna stvar* (Kuran XIII, 28).

6) Konačno se pomoću ovog prijedloga množe brojevi, na pr. *طول هذا الحانط* *Dužina ovog zida je 50 aršina, a širina 30 aršina; إن كان الماء* *Ako površina vode iznosi 100 aršina; شبراً في شبر* *Pedalj dugo i pedalj široko; يضرب خمسة في ستة* *Množi pet sa šest.*

U rečenici *و لأصليكم في جذوع النخل* *Sigurno ću vas povješati o palmina stabla* (Kuran XXI, 71) prijedlog *في* znači isto što i *على*.

§-8 Prijedlog *حتى* „do“, „kod“ — označava cilj do koga dopire glagolska radnja (الغاية).⁴⁹ Osim toga ovaj prijedlog, za razliku od *إلى*, ne može doći pred ličnu zamjenicu, a genitiv koji iza njega slijedi znači kraj nečega ili nešto što je s krajem skopčano, na pr. *أكلت السمكة حتى رأيتها* *Pojeo sam ribu do (tj. osim) glave; حتى* *سلام هي* *Ona (noć) je blagoslovena sve do svanuća;* (Kuran XCVII, 5). U primjerima kao što su: *كتبت إلى زيد* *Pisao sam Zejdu;* *أنا إلى عمر* *Moj je cilj Amr;* *سرايا إلى بلغراد* *Putovao sam od Sarajeva do Beograda* — ne može se mjesto *إلى* upotrijebiti *حتى*.

Ako *حتى* znači »čak« onda je veznik, na pr. *قدم الحجاج حتى المشاة* *Došli su hodočasnici, pa čak i pješaci.*

Ovdje spada također *حتى* poslije koga dolazi imperfekta u zavisnom načinu usljed zamišljenog *أن*, na pr. *سرت حتى أدخل البلد* *Putovao sam dok nisam ušao u grad.* U ovom slučaju se čitava rečenica iza *أن* smatra u genitivu.

U prave prijedloge spadaju još:

§-9 *ك* pokazuju sličnost (التشبه), na pr. *العلم كالنور* *Nauka je kao svjetlo.* U primjerima kao što su *ليس كعنه شيء* *Nije ništa njemu slično;* (Kuran XXV, 12); *كمثل الحمار يحمل أسفارا* *Poput magarca koji nosi knjige* (Kuran LXII, 5): prijedlog *ك* služi samo za naglašavanje.

§-10 Prepozicija *و* izražava:

a) zakletvu (والقسم), na pr. *وحياتك* *Twog mi života;* *والذي* *Tako mi onog u čijoj je vlasti moj život.* (Ibn Hišām I, 256). Kad ova

⁴⁸ C. M., A. Gr., str. 271., Mugni I, str. 135.

⁴⁹ C. M., A. Gr. str. 265., Mugni, I, str. 102—103.,

čestica znači zakletvu, ne može iza nje doći lična zamjenica niti pred njom glagol kojim se kune pa se u primjeru كُنْتُ بِحَيَاتِي *Kunem se svojim životom* prijedlog بِ ne može zamijeniti sa و.

b) može kao i prijedlog رُبُّ imati oprečno značenje pa izražava mnoštvo ili malenkost nečega. U posljednjem slučaju se prevodi na srpskohrv. glagolom »biti« ili »imati« s partitivnim genitivom (وَأَرْبُّ) , na pr. وَلَيْلُ كَمْوَجِ الْبَحْرِ أَرْبَى *Dosta noći je bilo koje su spustile svoje zastore poput morskih valova* (Imru-ul-Kajs, muallaka). U ovom slučaju iza وَ uvijek stoji neodređeno ime.

§-11 Prijedlog تَ upotrebljava se u zakletvi (تَاهُ الْقَسِيمِ) i dolazi samo pred riječ اللهُ, na pr. تَاهُ تَفْتَأُ تَذْكَرُ يُوسُفَ *Ti, boga mi, stalno spominješ Jusufa* (Kuran XII, 85).

§-12 رُبُّ kao i وَ može značiti mnogo ili malo nečega⁹⁰ na pr. رُبُّ أَرَحَ لَكَ أَمَّ *Imaš mnogo braće koju ti nije rodila majka;*

أَلَا رُبُّ حَصَمَ فِيكَ الْوَى رَدَدْتُهُ نَصِيحَ عَلَى تَعْدَالِهِ غَيْرِ مُؤْتَلٍ

Eto ja sam odbio mnogo nasrtiljivih iskrenih protivnika u ljubavi prema tebi, koji su u svojim prigovorima prema meni bili uporni (Imru-ul-Kajs, muallaka). I iza ovog prijedloga uvijek stoji neodređeno ime.

§-13 مِنْ pokazuju vrijeme i imaju značenje prijedloga مِنْ, ako se misli prošlo vrijeme, na pr. مَا كَلَّمْتُهُ مِنْذُ (مِنْذُ) يَوْمِ الْحَمِيرِ *Nisam s njim razgovarao od četvrtka*. Ako se misli sadanje vrijeme, onda je sinonim sa فِي, na pr. مَا كَلَّمْتُهُ مِنْذُ (مِنْذُ) *Nisam s njim razgovarao danas*. Ako se ovi prijedlozi odnose na imenicu, koja stoji iza broja, onda znače إِلَى مِنْ tj. »kroz« ili »za vrijeme«, na pr. مَا كَلَّمْتُهُ مِنْذُ (مِنْذُ) ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ *Nisam s njim razgovarao kroz (ova) tri dana*.

§-14 Prvobitni glagoli حَاشَا - حَلَا - عَدَا znače »osim« i upotrebljavaju se kao prijedlozi, na pr. جَاءَ الرَّجَالِ حَاشَا (عَدَا - حَلَا) زَيْدٍ *Došli su ljudi osim Zejda*. Isto značenje će rečenica imati ako se rekne جَاءَ الرَّجَالِ حَاشَا (حَلَا - عَدَا) زَيْدًا .

II) Prijedlozi koji su postali od imenica

Ovi prijedlozi su postali od imenica koje stoje u akuzativu. Genitiv poslije ovih riječi arapski gramatičari ne smatraju genitivom iza prijedloga (الْمَجْرُورُ بِالْمَرْفُوعِ) nego genitivom u genitivnoj konstrukciji (المجرور بالاضافة). Da su ovi prijedlozi prvobitno bili imenice najbolje se vidi po tom što pred svaki od njih može doći pravi prijedlog (gotovo uvijek مِنْ).⁹¹ To su:

§-1 معَ sa - znači udruženje ili vezu u prostoru ili vremenu, na pr. أَتَاكَ مَعِ *Putovao je sa mnom;* أَتَاكُمْ *Mi smo s vama;* إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا *Svakako sa teškoćom dolazi olakšica;* (Kuran XCIV, 6); جِئْتُكَ مَعَ طُلُوعِ الشَّمْسِ *Došao sam ti sa rđanjem sunca;* معَ تَكَرَّرَ مَا تَقَدَّمَ *Uz ponavljanje onog što je prošlo*.

Nekad معَ odgovara srpskohrvatskom glagolu »imati«, na pr. هَلْ مَعَكَ كِتَابٌ *Imaš li knjigu?;* مَا مَعِيَ كِتَابٌ وَلَا مَخْبَرَةٌ *Ja nemam ni knjige niti tintarnice*.

⁹⁰ Mugni I, str. 109—110.

⁹¹ C. M., A. Gr., str. 290.

Može značiti što i srpskohrvatsko »pored«, »premda« ili »usprkos« na pr. *زيدٌ رَئِيمٌ مَعُ كَوْنِهِ نِيحَانًا Zejd je milostiv pored toga što je hrabar; أُبِيحِينَ مَعُ نِيحَانَتِهِ Ubijen je usprkos svoje hrabrosti; عَجَزَ عَنِ الْهَدْمِ مَعَ أَنَّ الْهَدْمَ أَهْمَلُ مِنَ الْبِنَاءِ Nije bio u stanju srušiti, premda je rušiti lakše nego graditi.*

U primjeru kao što je *السَّبْوُزُ مَعَ الْفَارَةِ أَسَدٌ Mačka je prema mišu lav, prijedlog مع znači poredenje.*

§-2 *عِنْدَ* »kod«, »pokraj« — može značiti mjesto u pravom ili prenesenom značenju, na pr. *سَجِئْتُ عِنْدَهُ Sjeo sam pokraj njega; كُوْا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ Ko je taj ko će zagovarati kod njega?!* (Kuran II, 255) *أَخْرَجَ عَنِّي مِنْ عِنْدِكَ Istjeraj mi one koji su kod tebe;* (Ibn Hišām II, 97); *وَكُنْتُ قَبْلَ ذَلِكَ عِنْدَ زَيْدٍ Prije toga je bila udata za Zejda; مِنْ عِنْدِكَ Od tebe.*

Nekad znači vrijeme, na pr. *الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى Strpljivost je (potrebna) kod prvog udara (nesreće); وَاقِفْتُهُ عِنْدَ مَغِيبِ الشَّمْسِ Došao sam mu kad je sunce zalazilo; وَ عِنْدَ ذَلِكَ tada.*

Ovaj prijedlog kao i *مع* može značiti »imati«, na pr. *أَنَا الْمَسْهُومُ مَا عِنْدِي بَرِيَانِي وَلَا رِاقِي Otrovan sam, a nemam nikakva protuotrova niti koga ko bi (mi) bajao (Jezid ibn Muâvija); وَ مِمَّا تَكُنُّ عِنْدَ الْوَرِثَةِ مِنْ حَلِيقَةٍ - وَإِنْ خَالَهَا تَخَفَى عَلَى النَّاسِ تَعَلَّمَ*

Kakvu god narav čovjek ima, saznaće se, premda on misli da ljudi za to ne znaju (Zuhajr muallaka).

عِنْدَ može značiti i poredenje, na pr. *مَلُوكُ الْأَرْضِ عِنْدَهُ تَرَابٌ Vladari zemlje su prema njemu prah.*

Konačno se pomoću ovog prijedloga izražava mišljenje koje neko zastupa, na pr. *الصَّرَابُ عِنْدِي مَا قَالَهُ الْمُصَنِّفُ Po mom mišljenju je pravo ono kako tvrdi pisac.⁵²*

§-2 *عِنْدَ* ili *لَدَى* »kod«, »uz«, »pri« — izražava blizinu jače nego *عِنْدَ*. Tako se može reći *عِنْدِي مَالٌ Ja imam novaca i onda kad novci nisu uza te dok se لَدَى مَالٌ može samo onda reći ako je novac u momentu govora uz onog koji govori; رَبِّيَ لَدَى مَالٍ مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةٌ طَيِّبَةٌ Gospodare, daruj mi od sebe valjan porod!* (Kuran III, 38); *أَبَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا Obasuli smo ga svojom milošću i poučili znanju.* (Kuran XVIII, 66).

§-3 *دُونِ* može značiti:⁵³

a) da se neko ili nešto nalazi ili da se nešto događa niže nekog mjesta, na pr. *دُونِ قَدَمِكَ خَدُّ عَدُوِّكَ Neka lice tvog neprijatelja bude pod tvojim nogama!; اِلْتَقُوا مَعَهُ وَ بَيْنَهُمَا دُونِ رِيصَةِ حَجْرٍ Medu njima dvojicom je manje razmaka nego što se može kamenom baciti;*

b) da se neko ili nešto uz nekoga ili uz nešto nalazi, na pr. *دُونِ النَّهْرِ Tik do rijeke; دُونَكَ زَيْدًا Drži Zejda! (koji je blizu tebe).*

c) da je nešto sitnije ili slabije od nečega, na pr. *هُوَ دُونَكَ بِمِثْرَةِ الْفِضَّةِ مِنَ الذَّهَبِ Koliko je srebro manje vrijedno od zlata toliko je on od tebe;*

⁵² Mugni I, str. 125.,

⁵³ Ibid., str. 285—288.,

d) može značiti što i غير »drugi«, »ostali«, na pr. *وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ* A ostalo oprašta (Kuran IX, 115).

Nekad دون znači da se neko ili nešto iz nečega izuzima, na pr. *أَتَكْتُمُونَ* On je potražio vas mimo sve ostale ljude; *لَيْسَ كِتَابُ الْمَالِ دُونَ مَشَقَّةٍ* Imetak se ne stiče bez truda; *حَتَّى لَا تَنْقَطِعَ أَمْرًا دُونَكَ* Pa nećemo ništa odlučiti bez tebe (Ibn Hišâm II, 313).

e) da je nešto pred nekoga ili pred nešto stavljeno kao zapreka ili zaštita, na pr. *لَيْسَ دُونَهُمْ حِجَابٌ* Pred njima nema nikakva zastora; *وَكَانَ يَجْتَنِي دُونَ مَنْ كُنْتُ أَتَّبِعِي* Moj štit prema onima kojih se ja čuvam bijaše....; (Omer ibn Rebia) *وَيَذُلُّ كُونَهُ وَالْقَمِيصُ* Trljati su ga obučenog u košulju (Ibn Hišâm IV 342); *دُونَ أَيْدِيهِمْ* Branio ga je i štiti; (Ibn Hišâm I, 276); *وَمَنْ يَقْعَلِ الْمَعْرُوفَ مِنْ دُونَ عَرَضِهِ* Ko čini dobročinstvo da sačuva obraz (Zuhajr, muallaka); *بَاتِلَ دُونَهُمْ* Borio se za njih (branio ih je).

§-4 بين »među« — može imati:

a) prostorno značenje u pravom ili prenesenom smislu, pa dolazi uz glagole koji znače »spojiti« ili »rastaviti«, a genitiv koji iza ovog prijedloga dolazi stoji uvijek u množini ili je kolektivna imenica, na pr. *جَمَعَ بَيْنَنَا* Sastavio nas je; *فَرَّقَ بَيْنَنَا* Rastavio nas je; *جَمَعَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ* I složio je njihova srca (Kuran VIII, 64);

b) može značiti vrijeme, na pr. *أَزْرَدُكَ بَيْنَ الصَّحْرِ وَنِصْفِ النَّهَارِ* Posjetiću te u vremenu od jutra do podne.

Ako iza بين slijede dvije imenice, onda se druga spaja sa prvom pomoću veznika *وَ* i *وَ*, na pr. *أَذَا ضَاعَ شَيْءٌ بَيْنَ أُمِّ وَبِنْتِهَا* Ako nešto nastane između majke i njene kćerke. Ako li je jedno od ta dva imena lična zamjenica, onda se iza veznika prijedlog mora ponoviti, kao *بَيْنِي وَبَيْنَكَ* Između mene i tebe; *بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي* Između mene i moje braće.

Nekad بين ima ili ما بين ili بين هما označuju uključanje dva ili više dijelova koji sačinjavaju neku cjelinu, na pr. *بَيْنَ الْقَوْمِ بَيْنَ قَتِيلٍ وَآسِيرٍ* Neki su ljudi pobijeni, a neki zarobljeni; *مَا بَيْنَ مَعْرُوفٍ وَتَجْمُولٍ* Što poznato što nepoznato; *جَاءُوا مَا بَيْنَ فُقَيْرٍ وَغَيْفٍ* Došli su kako siromašni tako i bogati.⁶⁴

Izraz بين يدي znači »pred nekim« ili »u nečijoj vlasti« na pr. *بَيْنَ يَدَيْكَ* Pred todom; *وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا* Stavili smo pred njih prepreku i iza njih prepreku (Kuran XXXVI, 9).

§-5 نحو »prema nekom mjestu« ili »prema« »po« (nećem), na pr. *يَتَّخِذْ نَحْوَ دَارِهِ* Ide svojoj kući; *نَحْوَ قَوْلِهِ* Po njegovim riječima.

§-6 حول »oko«, na pr. *كَأَنَّ عَيْنُونَ الْوُحُوشِ حَوْلَ خِيَابِنَا* Kao da su oči (ulovljene) divljači oko naših čadora.... (Imru-ul Kajs, muallaka).

§-7 قبل »prije« — služi kao vremenski prijedlog, na pr. *وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ عَامِلًا* Prije toga je bio namjesnik; *أَتَغْفِرُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ* Dijelite od onog što smo vam dali prije nego dode dan sudnji (Kuran II, 154).

⁶⁴ C. M., A. Gr., str. 279—280., Akrabul-navârid, pod بين

§-8 «بَعْدُ» poslije — može imati mjesno i vremensko značenje, na pr. جُنْتُ بِعَدِّ مِصْرَ بَعْدَ سُوْرِيَةَ Egipat je iza Sirije; فَخَلْفَ مِنْ بَعْدِيْمِ Njih su poslije naslijedili izrodi (Kuran VII, 168).

§-9 «فَدَامَ» ili «فَدَامَ» pred — označuje mjesto, na pr. فَدَامَكَ اَمَامَ الدَّارِ Pred kućom; فَدَامَكَ مِنْ عَن يَمِيْنِي تَارَةً وَاَمَامِي Nekat mi sdesna, a nekad sprijeda.

§-10 «زَا» ili «خَلْفَ» «ziza» — kao فَتَبَدَّرُوْهُ وِرَاءَ ظُهُوْرِهِم Pa su je (obavezu) bacili za leđa (Kuran III, 187); مِنْ وِرَاءِ الْحِجَابِ Iza zastora; وَ مَا خَلْفَهُمْ Zna šta je pred njima (prošlost) i šta je za njima (budućnost) (Kuran II, 255).

§-11 «فَوْقَ» nad, »više« — upotrebljava se za prostor u pravom i prenesenom smislu kao i za vrijeme, na pr. وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّوْرَ Digli smo nad njih Tûr (Sinajsku goru) (Kuran IV, 154); وَ فَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ I nad svakim učenjakom ima (veći) znalac (Kuran XII, 76).

§-12 «تَحْتِ» pod — na pr. وَ كَانَ تَحْتَهُ كَثْرٌ لَّهُمَا Pod njim (zidom) bijaše njih dvojice blago; (Kuran XVIII, 83); مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ Ispod njihovih nogu.

Neki od ovih prijedloga kao «فَوْقَ» - «بَعْدُ» mogu imati deminutiv, na pr. فُقَيْلُ السَّبْحِ Podalje od kuće; فُوَيْقُ الْاَرْضِ Poviš zemlje (Imru-ul-Kajs, muallaka); فُقَيْلُ الدَّارِ Poprije svanuća.

RÉSUMÉ

LES FONCTIONS SYNTACTIQUES DES PRÉPOSITIONS EN ARABE.

Dans ce traité on étudie les prépositions arabes et leurs fonctions syntactiques quant à leur signification différente. On souligne l'importance des prépositions dans l'emploi verbal, car en changeant la préposition, c'est-à dire en changeant sa signification, on change, pour la plupart, le sens verbal aussi. Plusieurs exemples éclairent ce phénomène dans l'arabe classique.